

Lokale fødevarer – fødevarefilosofisk indslag om sammenhæng, mening, identitet og tilhørsforhold

Ernæring og sundhedsuddannelsen, Ankerhus

Christian Coff, Docent, PH Absalon
November 2018

Lokale fødevarer og strategier

Hvad er meningen?

Hvad vil vi opnå?

Primær produktion

Landbrug, fiskeri, gartneri

Forarbejdningsindustrien

Producenter af føde- og drikkevarer, foderstoffer, enzymer og ingredienser

Viden og forskning

Forskning, uddannelse og rådgivningsinstitutioner

Udstyrsindustrien

Producenter af maskiner, teknologi og udstyr

Relaterede brancher*

Detailhandel
Forbrugere
Restaurant, oplevelser og turisme
Myndigheder
Organisationer

* Grænsen mellem hvad der er fødevareklyngen og hvad der er tætte samarbejdspartnere og øvrige led i værdikæden, er meget fløjet. Fødevareklyngen...

DI (2014?): *Den fælles danske fødevarefortælling.*
<http://foedevarefortaellingen.dk/>

Lokale fødevarestrategier som modreaktion

Globalisering
Urbanisering
Strukturudvikling

■ Strukturudviklingen i jordbrugssektorens virksomheder

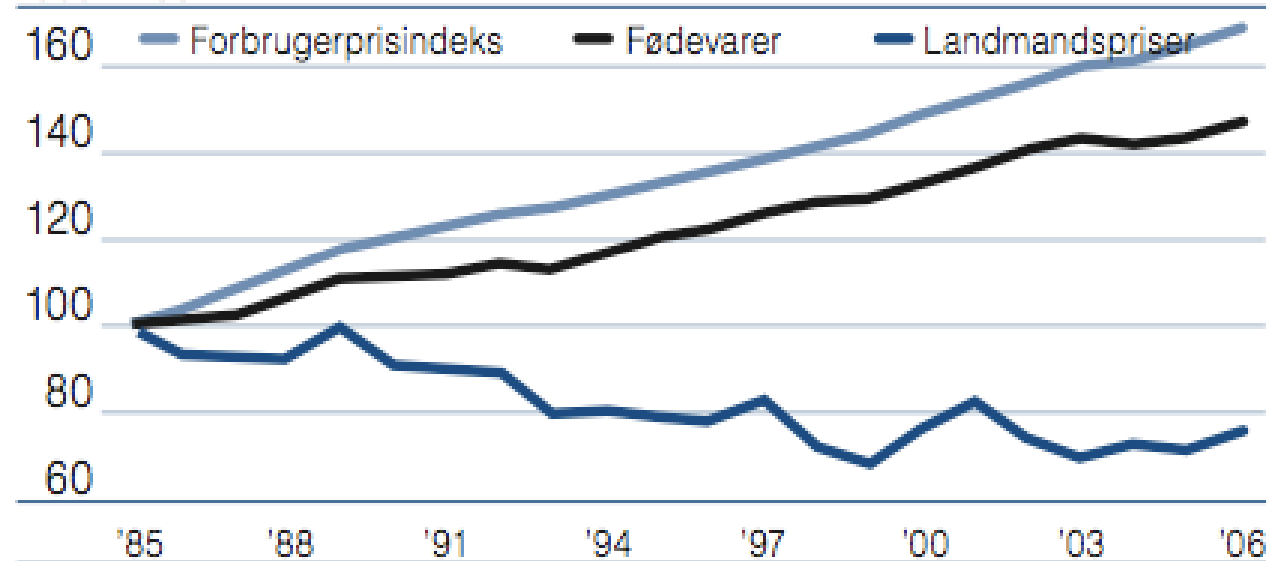
	1970	1980	1990	2000	2006
Landbrugsbedrifter ¹	140.200	114.200	76.977	52.662	45.803
Gartneribedrifter	8.312	4.915	2.361	1.879	1.582
Andelssvine- slagterier	50	18	5	3	2
Kreaturslagterier	-	-	9	10	9
Fjerkræslagterier	42	21	13	9	5
Andelsmejeri- virksomheder	410	147	27	14	12
Sukkerfabrikker og raffinaderier	7	7	5	3	3

¹ Landbrugsbedrifter over 5 ha. eller DB svarende til over 5 ha korn.

KILDE: DANMARKS STATISTIK, DANISH MEAT ASSOCIATION, DANSK SLAGTEFJERKRÆ, MEJERIFORENINGEN OG DANISCO

■ **Udvikling i forbrugerpriser**

1985 = 100

KILDE: DANMARKS STATISTIK OG DANSK LANDBRUG

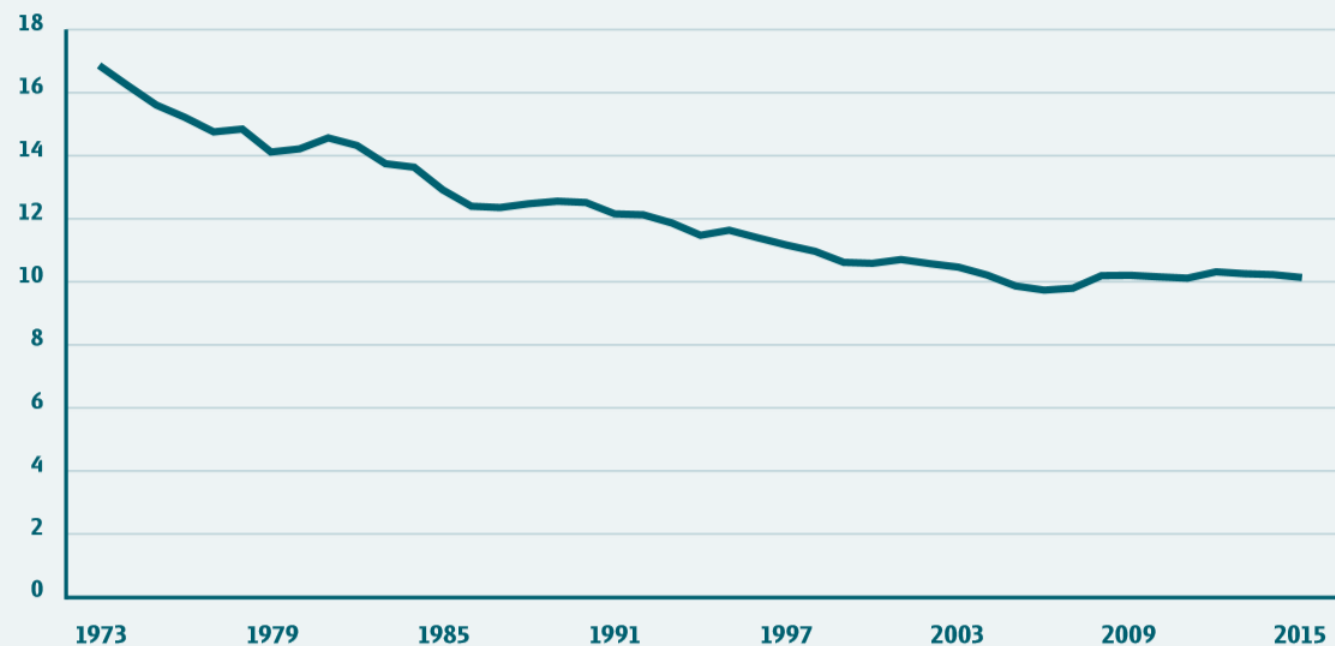
Fødevarers andel af det samlede privatforbrug har stabiliseret sig omkring **10 pct.**

Figur 5.1

Udviklingen i fødevarers andel af samlet privatforbrug, pct.

Danskerne bruger en stadig mindre del af deres indkomst på fødevarer. Andelen har dog stabiliseret sig omkring 10 pct. de seneste år.

Udviklingen i fødevarers andel af samlet privatforbrug, pct.

Anm.: Husholdningernes forbrug på dansk område.
Kilde: Danmarks Statistik, tabel NAHC21.

Fødevareklyngen skaber primært
beskæftigelse i yder- og landkommunerne.

Fødevareklyngens beskæftigelse fordelt på kommuner, 2014

■ <5% ■ 5-10% ■ >10%

Figur 1.1
Fødevareklyngens region
beskæftigelse i andel af
beskæftigede.

Hvad er lokale fødevarer?

Lokale råvarer

Lokal forarbejdning

Lokalt salg

Lokalt forbrug

Værdier i lokale fødevarestrategier

- **Erhverv og jobs:** iværksættere, virksomheder – liv i lokalområdet
- **Attraktiv landsdel** for tilflyttere og turister – liv i lokalområdet
- **Meningsfulde jobs** og faglig stolthed
- **Fødevaresikkerhed:** autonomi
- **Fødevarekvalitet:** Friskhed og sundhed
- **Miljø:** mindre transport
- **Oplevet kvalitet:** nærhed, sporbarhed, kendskab (tal med producenten), årstidsrytme, tillid
- **Viden:** synlighed af fødevarer/maden og produktionshistorien
- **Stedet:** relationer, tilhørsforhold, identitet, sammenhæng

Mad som relation

1. Mennesket – **mig**
2. Samfundet – **os**
3. Naturen - **landskabet**

MIG - Mad og identitet

Immanuel Kant (1800): *Was ist der Mensch?*

Ludwig Feuerbach (1850): *Der Mensch ist was isst*

Den der spiser lokalt bliver lokal

Den der spiser globalt bliver globalist/kosmopolit

Hverdagslivsperspektiv - Hvad møder jeg uden for min dør?

Mennesker og virksomheder, der producerer noget der skal eksporteres

Mennesker og virksomheder, der producerer noget der skal bruges her

- Den lokale har sine relationer i det nære
 - bekendtskaber, det oplevede, lokale stofstrømme, mulden
- Kosmopolitten har sine relationer i det som er på afstand
 - fragmenteret, fremmedgjort, frigjort, løsrevet, rodløs . . .

Væmmelse ved lokale fødevarer

Tre stadier: **The Real** **The Imaginary Order** **The Symbolic Order**

Begær bundet op på fantasier / idealforestillinger om os selv og partneren - det symbolske

Den symbolske orden adskiller mennesket fra den fysiske/kropslige/naturlige virkelighed

Fantasi om det perfekte slår i mødet med den/det attråede let over i væmmelse ved virkelighedens ufuldkommenhed

Vores fantasi fejler over for det virkelige (The Real)

Konsekvens: vi foretrækker kulturen/fantasi frem for naturen/virkeligheden

Baseret på Jacques Lacan, fransk psykoanalytiker/filosof (1901-1981)

Kultiveret afstandtagen

Mad som fantasi-objekt for begær fejler over for det lokale (den uperfekte og uappetitlige natur)

og foretrækker det upersonlige idealbillede (den importerede fødevare, hvis natur og produktionshistorie vi intet ved om)

Begæret er ikke interesseret i tilfredsstillelse gennem opnåelse af det attråede - målet er at holde det attråede på afstand for dermed lade begæret vare ved

OS - Måltidet og den sociale sammenhængskraft

Måltidet indeholder to modsatrettede kræfter, som forliges i det fælles måltid:

1. *Spisning er egoistisk* – det jeg spiser kan ingen andre spise
2. *Måltidet er inkluderende* - vi skal alle spise og derfor kan vi alle deltage i måltidet. At spise sammen er at deles

Det lokale i måltidets billede

Hvorfor tilsidesætte egoismen for at dele med andre?

- Hen-synet til den andens behov
- Glæden og meningsfuldheden i det fælles og at deles

Hvor finder man det - i det lokale og/eller det globale?

LANDSKABET – relation til naturen/miljøet

- Spisningen former landskabet
- Lokale fødevarer GIVER viden
- Eksempler

Lokale fødevarer: et etisk valg

- Realitets-princip = cost-benefit analyse
- Globaliseringen betaler sig for forbrugeren, der vil have billig mad

- Det etiske: *Overskridelse* af pleasure-pain overvejelser
- At sætte andre værdier: nærhed, gennemskuelighed, fødevarekvalitet, miljøhensyn, sporbarhed, tillid, viden, mad som identitet og relation . . .

Basert på Alenka Zupančič (2003) : *The Shortest Shadow. Nietzsche's philosophy of the two*. MIT press.

Tak for opmærksomheden
Frokost

Tillid til mad og fødevarer

- Tillid: en indikator for sammenhængskraft i samfundet. Man forholder sig tillidsfuldt til personer, når man mener eller tror, at de kan blive en del af éns eget liv og af éns egen livshistorie på en meningsfuld måde.
- Tillid kræver at man ved noget – men ikke alt. Tillid er en bevidst given afkald på informationer og kontrol. Det modsiger tillidens stil at kræve præcise detaljerede informationer. Tillid overdriver den forhåndenværende information. Tillid 'skaber en ny virkelighed'. Tillid reducerer verdens uoverskuelige kompleksitet
- Tillid skaber sociale og moralske bånd: i tillidsrelationer forventes, at man lever op til noget - og bruddet medfører sociale sanktioner.
- Mistillid: løser producenterne og forbrugerne fra de indbyrdes sociale bånd og moralske bindinger, og gør dem fri til at handle efter egne interesser

Niklas Luhmann (1999,[1968]): *Tillid – en mekanisme til reduktion af social kompleksitet.*